

Funded by
the European Union

Project “BEYOND”
Rural Communities Pushing BEYOND COVID-19

Vodnik za državljane

Kako so podeželske skupnosti ostale odporne
in premagale pandemijo COVID-19

Izjava o omejitvi odgovornosti: Financira Evropska unija. Izražena so le stališča in mnenja avtorjev in ne odražajo nujno stališč in mnenj Evropske unije ali EACEA. Niti Evropska unija niti organ, ki dodeljuje pomoč, nista odgovorna zanje.

Sopotniki
zavod za medgeneracijsko solidarnost

Cavriago
COMUNE DI CAVRIAGO

Gemeinde Heiningen

Comune di Usseaux
Città metropolitana di Torino

Funded by
the European Union

101091100 — BEYOND (Rural Communities Pushing BEYOND COVID-19)

In Memoriam

Norbert Aufrecht

30.09.1961 † 14.01.2024

Partnerji projekta “BEYOND - Rural Communities Pushing BEYOND COVID-19” posvečamo to publikacijo v spomin na Noberta Aufrechta.

14. januarja 2024 je Norbert nepričakovano umrl in nas pustil žalostne, začudene in šokirane. Od leta 2004 do tega dne je opravljal funkcijo župana občine Heiningen v Nemčiji. Bil je znan po svoji predanosti potrebam vseh prebivalcev v skupnosti. Imel je tudi trajnostni pozitiven vpliv na skupnost. Svoj osebni pečat je pustil pri številnih pobudah in projektih v Heiningenu in na območju Göppingena. Norbert je bil vedno zelo blizu ljudem, klubom in institucijam.

Vsi (tudi ta konzorcij) se ga spominjamo po odprtosti, prijaznosti, poštenosti in pripravljenosti pomagati ljudem. Iskreno ga pogrešamo in izrekamo iskreno sožalje njegovi ženi Andrei, sinovoma Julianu in Adrianu ter celotni družini.

Sopotniki
zavod za medgeneracijsko solidarnost

Cavriago
COMUNE DI CAVRIAGO

Gemeinde Heiningen

Comune di Usseaux
Città metropolitana di Torino

Contents

I.	Ozadje projekta in namen tega dokumenta.....	4
	a. Kaj je projekt “BEYOND”?.....	4
	b. Vodnik za državljane - kakšen je namen?.....	5
II.	Dobre prakse na Hrvaškem – Občina Cestica.....	7
III.	Dobre prakse v Sloveniji – Zavod Sopotniki ter občini Ormož in Ajdovščina.....	9
IV.	Najboljše prakse v Italiji – občina Cavriago in občina Usseaux.....	13
V.	Najboljše prakse v Nemčiji – občina Heiningen.....	17
VI.	Najboljše prakse na Madžarskem – občina Sásd v sodelovanju z neprofitno organizacijo “Sásd és Térésége Terület”.....	18
VII.	Naše zadnje sporočilo.....	20

I. OZADJE PROJEKTA IN NAMEN TEGA DOKUMENTA

a. Kaj je projekt “BEYOND”?

Projekt »BEYOND – Rural Communities pushing BEYOND COVID-19« sofinancira Evropska unija preko programa Državljeni, enakost, pravice in vrednote (t. i. program CERV); razpis za zbiranje predlogov »Omrežja mest«. Odobrena so nepovratna sredstva v višini 148.015,00 €. Projekt se je začel 1. 12. 2022 in se bo izvajal do 30. 11. 2024 (trajanje: 24 mesecev).

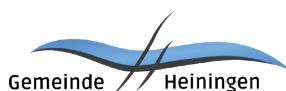
Prijavitelj/vodilni partner projekta je Občina Cestica (Hrvaška). Projekt vključuje partnerje iz petih držav članic Evropske unije. Konzorcij vključuje naslednje organizacije in občine:

- Zavod Sopotniki, zavod za medgeneracijsko solidarnost (Slovenija)
- Občina Ormož (Slovenija)
- Občina Cavriago (Italija)
- Občina Usseaux (Italija)
- Gemeinde Heiningen/občina Heiningen (Nemčija)
- Sásd in regija Regional and Human Development Nonprofit Ltd. (Madžarska)

Zemljevid 1. Lokacije partnerjev v “Projektu BEYOND“

Namen projekta je povečati vključevanje državljanov v akcije civilne družbe in demokratične procese v podeželskih skupnostih; posebej, da pokažemo, kako lahko izboljšamo naše skupnosti po SARS-CoV-2 Pandemiji (pandemija COVID-19). Da bi dosegli ta cilj, je bil projekt organiziran kot sedem 3-dnevni dogodkov, ki združujejo državljane iz različnih okolij. Na vsakem dogodku se razpravlja o specifičnih temah, povezanih z izkušnjami partnerjev med pandemijo COVID-19. Partnerstvo zbira tudi mnenja državljanov o določenih razvojnih vprašanjih in na ta način omogoča nove sinergije med skupnostmi EU (tj. novo sodelovanje, novi predlogi projektov, ki se osredotočajo na potrebe državljanov itd.).

V nadaljevanju je razporeditev dogodkov, ki so potekali v okviru projekta:

- Uvodni dogodek v Cestici na Hrvaškem: 29. – 31. marec 2023 (Tema: Organiziranje prostovoljcev in akcije civilne zaščite);
- Dogodek 2 v Ajdovščini, Slovenija (organizator Sopotniki); 7.–9. junij 2023 (Tema: Spodbujanje medgeneracijske solidarnosti in odzivanje na potrebe starejših);
- Dogodek 3 v Heiningenu, Nemčija: 27.–29. september 2023 (tema: Organiziranje akcij, ki povečujejo socialno vključenost in varstvo okolja);
- Dogodek 4 v Cavriagu, Italija; 11.–13. november 2023 (tema: Krepitev vključevanja državljanov v izobraževalne akcije in duševno blaginjo družin);
- Dogodek 5 v Usseauxu, Italija; 13.–15. maj 2024 (Tema: Vključevanje državljanov v akcije, ki prispevajo k ohranjanju kulturnih in naravnih dobrin na oddaljenih območjih);
- Dogodek 6 v Sásdu na Madžarskem (organizira »Sásd és Térésége Terület«: 18.–20. september 2024 (tema: Obravnava duševnega dobrega počutja najbolj ranljivih med pandemijo – starejših in invalidov);
- Zaključni dogodek v Ormožu, Slovenija in Cestici, Hrvaška (organizirata Ormož in Cestica): 23.–25. oktober 2024 (Tema: Prilagoditev skupnostnih dogodkov tako, da spodbujajo turizem in solidarnost v skupnosti);

*Na vsakem dogodku je bilo prisotnih 80-100 udeležencev.

Z organizacijo dogodkov so partnerji in udeleženci projekta dosegli naslednje rezultate:

- Okrepljena zmogljivost na podeželju za pripravo in sodelovanje v ukrepih, ki prispevajo k temu, da podeželske skupnosti premagajo COVID-19;
- Izboljšana ozaveščenost državljanov v podeželskih skupnostih o tem kako politika/vrednote EU pozitivno vplivajo na kakovost življenja;
- Okrepljeno sodelovanje med podeželskimi skupnostmi.

Z doseganjem teh rezultatov so podeželske skupnosti postale bolj pripravljene na soočanje s prihodnjimi izzivi, ki vplivajo na življenja državljanov. Da bi ohranili rezultate projekta, so partnerji sklenili pogodbo o sodelovanju, ki podrobno opisuje nove projektne ideje in prihodnje pobude, na katerih bodo partnerji delali. Ti projekti zagotavljajo, da se socialna vključenost, odpornost skupnosti in prostovoljstvo dolgoročno aktivno spodbujajo v podeželskih skupnostih.

b. Priročnik za državljane – kakšen je namen?

Ko je Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) 11. marca 2020 razglasila pandemijo SARS-CoV-2 (pandemija COVID-19), je bil svet v šoku. Nihče v evropskih skupnostih se v življenju ni soočil s takšno krizo in nihče ni vedel kaj storiti. Na podlagi razpoložljivih informacij so lokalne, regionalne in nacionalne institucije sprejele korake brez primere, da bi zaščitile državljane pred virusom. Nenadoma so bile lokalne omejitve potovanja; osebni stik je bil skoraj onemogočen, šole so bile prisiljene preusmeriti pouk na spletne formate, zahtevane so bile obvezne obrazne zaščitne maske, če ste želeli biti v stiku z drugimi, fraze "ostani doma" in "umij si roke" pa so postale najpogostejše fraze v obdobju pandemije v Evropi.

Virus SARS-CoV-2 je res predstavljal grožnjo, ki je prizadela predvsem najbolj ranljive v skupnosti (tj. starejše, invalide, družine in gospodinjstva z nizkimi dohodki). Na moške in ženske (odvisno od njihovih obveznosti in socialnega statusa) ter različne starostne skupine (mladi, odrasli, starejši) je imel na različne načine. Osebe, ki so potrebovale socialne in zdravstvene storitve (ter drugo podporo), le-teh niso mogle dobiti zaradi prvotnih omejitev, ki so bile usmerjene v zmanjševanje okužb zaradi osebnih stikov. V retrospektivi je zdaj jasno, da številne takšne omejitve niso upoštevale socialnih težav, s katerimi so se soočali državljani pred pandemijo. Na splošno je pandemija ogrozila samo družbeno strukturo skupnosti. Zaradi pandemije je med državljani naraščal občutek izoliranosti od skupnosti. Poleg tega so državljani z zmanjševanjem in nato ponovno uvedbo omejitev postali skeptični (zlasti tisti, ki niso bili okuženi) o tem, ali grožnja COVID-19 dejansko obstaja ali ne.

Vsi partnerji projekta so mnenja, da je pandemija COVID-19 resna grožnja obstoju njihovih skupnosti. Kljub pridobitvi podpore nacionalnih in regionalnih institucij za boj proti posledicam pandemije COVID-19 so morale lokalne vlade, zlasti na podeželskih območjih, razviti lastne ukrepe in ukrepe, da bi se življenje dejansko lahko nadaljevalo in se sčasoma normaliziralo. Partnerji projekta so mnenja, da nekateri potrebni elementi za premagovanje pandemije vključujejo aktivno državljanstvo, prostovoljstvo, timsko delo in medsebojno razumevanje. Partnerji projekta tudi niso čakali na navodila višjih institucij, da bi jih rešili. Namesto tega so razvili množične akcije, ki so vključevale državljane, obravnavale tiste, ki so najbolj v stiski in tiste, ki so prispevali h krepitvi solidarnosti med državljani.

S tem vodnikom bo vsak partner predstavil svoje izkušnje in najboljše prakse med pandemijo COVID-19. S tem nameravamo vam (bralcem) dati jasno sliko o tem kako se angažirati, sodelovati z drugimi v skupnosti in graditi identiteto skupnosti v času krize. Upamo, da bodo naše izkušnje vaši skupnosti pomagale graditi solidarnost in ostati odporne v takih krizah.

II. NAJBOLJŠE PRAKSE NA HRVAŠKEM – OBČINA CESTICA

Kartica 2. Lega Cestica

Občina Cestica je majhna občina s 5.500 prebivalci, ki leži v Zagorju v Varaždinski županiji na Hrvaškem, ob meji s Slovenijo. Znana je po svežih kmetijskih pridelkih, lokalno pridelanem vinu in po razgibanih gričih. Kot mnoge podeželske skupnosti se Cestica zanaša na povezave (med svojimi člani, z drugimi mesti in z javnimi službami), da bi ohranila kakovosten življenjski standard. Brez tovrstnih povezav majhnim krajem, kot je Cestica, grozi gospodarska in socialna stagnacija.

Ko se je marca 2020 pričela pandemija COVID-19, so bili prizadeti vsi prebivalci; največja skrb pa je bila, kako zagotoviti, da bodo najbolj ranljivi občani dobili hrano, zaloge in podporo, ki jo potrebujejo vsak dan. V Cestici delujejo štiri ustanove za oskrbo starejših, skoraj 1000 prebivalcev starejših od 65 let pa nenehno potrebuje osebno pomoč. Poleg tega je v skupnosti 30 družin z invalidnimi člani, ki za vključitev v skupnost in dostojno življenje potrebujejo dostop do javnih storitev. Občina je v času pandemije tesno sodelovala z Organizacijo Rdečega križa Varaždin, organizacijami civilne družbe (družba »Hiperaktivni« se osredotoča na mlade in družba »Life and Joy«, ki se osredotoča na podporo otrokom s posebnimi potrebami), drugimi občinami in javnimi organi, da bi se spopadla z izzivi, ki jih je predstavljala pandemija.

Sprva (2020) so bile akcije majhne. Rdeči križ bi na primer čakajočim na mejnih prehodih zagotovil vodo in razkužila, vzpostavil oddelke za testiranje državljanov na COVID-19 in posodobil javnozdravstvene smernice, da bi državljani lahko upoštevali ustrezne varnostne ukrepe. Dom starejših občanov »Novi život/New life« je izvajal stroge zdravstvene in varnostne ukrepe, da bi svojim stanovalcem zagotovil varno in dostojno življenje. Osebjem je ostajalo celo dlje v službi, da so se ob praznikih lahko stanovalci družili prek spletnih orodij in vsaj praznovali praznike s sostanovalci in osebjem. Prostovoljci iz društev (npr. Hiperaktivni) so organizirali dostavo hrane/potrebščin družinam ranljivih skupin. Ker pa je postajalo iz dneva v dan bolj jasno, da pandemije ne bo mogoče rešiti v kratkem času, so bile potrebne večje in celovitejše akcije v podporo članom skupnosti.

Fotografije 1-3. Od leve proti desni - slika 1: mladi prostovoljci Društva Hiperaktivni zbirajo hrano in pripomočke za družine v stiski v času pandemije; fotografije 2-3: osebje Doma starejših občanov Novi život skrbi za vsakodnevne potrebe stanovalcev na vrhuncu pandemije in stanovalci, ki se po svojih najboljših močeh trudijo premagati pandemijo s praznovanjem maškar

Eden od projektov, ki jih je vodila občina in je veliko prispeval k obravnavi potreb starejših in invalidov, je bil sofinanciran projekt ESS »Zaželi: Program zaposlovanja žensk v občini Cestica«, ki se je pravzaprav začel že pred pandemijo. Projekt je obravnaval dve vprašanji v skupnosti. Prvo, starejši in invalidi v skupnosti potrebujejo osebno podporo, da so lahko vključeni v skupnost in živijo dostojno. Drugo, projekt se je osredotočil na brezposelne ženske v skupnosti, saj niso imele dostopa do zaposlitvenih priložnosti na svojem poklicnem področju. S prilagoditvijo projekta realnostim COVID-19 se je šest žensk zaposlilo in usposobilo za hišne pomočnice invalidom. Podprli so 24 starejših invalidov, ki potrebujejo osebno asistenco. Podpora, ki so jo pomočniki nudili tem osebam, je vključevala nakup in dostavo zdravil, pripravo obrokov, čiščenje domov, pomoč pri plačilu računov, pomoč pri oblačenju itd.

Slika 4. Udeleženci projekta ESS "Zaželi" skupaj z županom Občine Cestica g. Mirkom Korotajem

Slike 5-7. Domači pomočniki za invalide v projektu ESS "Zaželi" dostavljajo hrano in pripomočke občanom na odročnih območjih v Cestici.

Organizacija Rdečega križa mesta Varaždin (GDCK Varaždin) je izvajala projekte za reševanje izzivov pandemije. S projektom »Pomoč socialno ogroženim gospodinjstvom v času pandemije koronavirusa (COVID-19) na Hrvaškem« je bilo dostavljenih 648 prehranskih paketov 614 družinam (gospodinjstvom z osebami iz ranljivih skupin) v Varaždinski županiji (vključno s Cestico). V mesecu maju 2020 je več kot 600 gospodinjstev (predstavnikov ranljivih skupin) prejelo tri tople obroke dnevno preko pilotnega projekta »Dostava dnevni toplih obrokov starejšim osebam z ranljivim socialnim ali zdravstvenim statusom.« V kasnejših fazah pandemije (2021) so prostovoljci v skupnosti pod vodstvom Rdečega križa in Občine Cestica sodelovali pri prizadevanjih za cepljenje občanov in končanje pandemije.

Slike 8-9 od leve proti desni: Prostovoljci GDCK Varaždin pri dostavi potrebščin, Slika 10: Prostovoljci GDCK Varaždin na cepilnih mestih

Prispevki prostovoljcev in pripravljenost prebivalcev pomagati sokrajanom, so na koncu pripomogli, da je občina Cestica premagala pandemijo COVID-19. Brez timskega dela, sodelovanja in odločnosti, bi bili vplivi pandemije veliko večji in ukrepi ne bi bili učinkoviti. Čeprav je pandemija povzročila stiske vsem prebivalcem (psihični stres, socialna izoliranost, ekonomske težave), je Cestica to prepoznala z vključujočim pristopom k razvoju, kjer se upoštevajo potrebe najranjlivejših, občutek pripadnosti in krepitev ponosa na skupnost.

III. NAJBOLJŠE PRAKSE V SLOVENIJI – ZAVOD SOPOTNIKI TER OBČINA ORMOŽ IN OBČINA AJDOVŠČINA

Zemljevid 3: Lokacija Ormoža in Ajdovščine

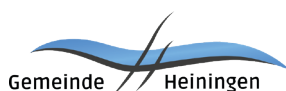
Projekt vključuje dva partnerja iz Slovenije: Zavod za medgeneracijsko solidarnost “Sopotniki” in Občino Ormož. Projekt podpira tudi Občina Ajdovščina.

Zavod “Sopotniki” je neprofitna organizacija, ki si prizadeva za krepitev medgeneracijske solidarnosti in pomoč starejšim pri vključevanju v aktivno družbeno življenje. Deluje v slovenskih občinah Hrpelje - Kozina, Divača, Sežana, Sevnica, Brežice, Krško, Kočevje, Postojna, Pivka, Ajdovščina, Ankaran, Litija, Šmartno pri Litiji, Cerknica, Idrija, Zagorje ob Savi in Ilirska Bistrica. Glavna dejavnost Sopotnikov je brezplačen prevoz starejših oseb. Omogoča jim, da se udeležijo kulturnih prireditev, obišejo prijatelje, gredo k zdravniku, nakupujejo itd. Brez te storitve so te osebe v nevarnosti izolacije, saj živijo v majhnih oddaljenih vaseh in skoraj nikoli ne zapustijo svojih domov. Prostovoljni vozniki v Zavodu “Sopotnik” svoje delo in čas prilagodijo tako, da je storitev na voljo 6 dni v tednu.

V času pandemije so Sopotniki svoje delovanje prilagodili nujnim in razvijajočim se potrebam starejših, ki so bili v tej krizi še posebej ranljivi. Ob zavedanju povečane izolacije in potrebe po osnovnih zalogah in zdravstvenih storitvah je organizacija ustanovila specializirane “COVID enote” za usklajevanje in izvajanje kritičnih dejavnosti. Te enote so bile zadolžene za dostavo zdravil, osnovnih potrebščin in toplih obrokov neposredno na domove starejših posameznikov. Poleg tega so olajšali transport testnih vzorcev za COVID-19 v laboratorije, kar je prispevalo k širšemu prizadevanju za javno zdravje. Te storitve so bile izvedene v skladu s strogimi varnostnimi protokoli za zaščito tako ponudnikov storitev kot prejemnikov. Redne storitve mobilnosti so bile prav tako ohranjene v omejenem načinu, kar zagotavlja potreben prevoz za individualne preglede pri zdravniku in nakupovanje živil.

Projekt je močno vplival na kakovost življenja starejših med pandemijo COVID-19. Z zagotavljanjem bistvenih storitev so se v Sopotnikih soočili s pomembnimi izzivi starejših, ki so bili zaradi karantene in ukrepov socialnega distanciranja nesorazmerno prizadeti. Dostava zdravil, materiala in obrokov je zagotovila zadovoljevanje osnovnih potreb starejših, ne da bi se morali izpostavljati morebitnim tveganjem okužbe. Storitev varnega nakupovanja jim je omogočila, da so ohranili svojo neodvisnost ob upoštevanju smernic za javno zdravje in varnost. Poleg tega je varen prevoz testnih vzorcev za COVID-19 prispeval k širšim prizadevanjem javnega zdravja pri obvladovanju pandemije. Redne storitve mobilnosti so, čeprav omejene, zagotovile, da so starejši posamezniki še naprej imeli dostop do potrebnih zdravniških pregledov in nakupovanja živil, kar je preprečilo poslabšanje njihovega zdravja in dobrega počutja. Te pobude niso le obravnavale fizičnih potreb, temveč so zagotovile tudi psihološko udobje, zmanjšale občutke izoliranosti in nemoči med starejšim prebivalstvom.

S takšnim pristopom k pomoči državljanom v času pandemije so Sopotniki premagali izzive in ohranili svoje poslanstvo neprofitne organizacije. S prilagajanjem razmeram, sodelovanjem z lokalnimi oblastmi, organi javnega zdravstva in drugimi neprofitnimi organizacijami, celovitim usposabljanjem prostovoljcev ter upoštevanjem varnostnih navodil, so prostovoljci uspeli zagotoviti, da so bili uporabniki Sopotnikov (starostniki) vključeni v skupnost, sposobni ostati v stiku združino in lahko dostopati do javnih storitev.

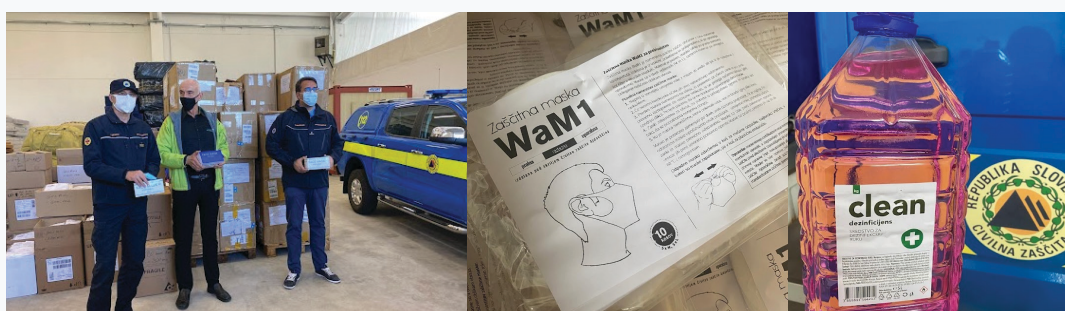

Slike 11-12: Prostovoljci Sopotniki v akciji v času pandemije

Poleg neprofitnih organizacij so imele občine pomembno vlogo, da so državljani Slovenije ostali vzdržljivi. V **Občini Ajdovščina** (območje, ki šteje okoli 20.000 prebivalcev in leži blizu italijanske meje) je soočenje z virusom v začetku leta 2020, šokiralo vse občane ne glede na socialno pripadnost. Vsi so se morali zelo hitro prilagoditi novim razmeram. Na začetku so poglobljeni odnosi in solidarnost Ajdovščine z drugimi skupnostmi EU, povzročili pridobitev podpore iz tujine. Prve obrazne zaščitne maske je občina Ajdovščina zagotovila pri italijanskih kolegh. Ko se je pandemija nadaljevala, je bilo vse težje zagotoviti potrebne zaščitne materiale; zato je Civilna zaščita Ajdovščina prevzela pobudo in skupaj z lokalnimi podjetniki ustvarila lastne zaščitne izdelke (oprema, zaščitna oprema ipd.). Civilna zaščita se je pojavila v izdelavi pralnih in večkratno uporabnih mask pod blagovno znamko WaM1 (Wajdušna Metropolita 1, n.d.: Ajdovščina Metropoliti 1), ki so jih delili občanom v občini. Poleg mask je oddelek vzpostavil destilarno alkohola za lastno dezinfekcijsko sredstvo/razkužilo, ki ga je priznala Republika Slovenija.

Občina Ajdovščina je s takojšnjim ukrepanjem pri odpravljanju pomanjkljivosti v boju s koronavirusom lahko podprla krajanje pri premagovanju negativnih posledic same pandemije. Prizadevanja občine in Oddelka za civilno zaščito so prepoznali krajanje, ki ostajajo zelo hvaležni za pozornost, ki so jo lokalne oblasti izkazale v teh težkih časih.

Slike 13-15: Civilna zaščita Ajdovščina in vzorci obraznih mask in razkužil, ki so nastali v času pandemije

Tudi **Občina Ormož** se je soočila s pandemijo in je morala ukrepati. Občina Ormož je občina z 11.886 prebivalci ob slovensko-hrvaški meji, ki je znana po vinogradništvu, kmetijstvu in kot turistična destinacija.

Tako kot druge skupnosti, so bili tudi samo mesto in občani sprva zaslepljeni, saj se s čim podobnim še niso srečali; hitro pa so se oglasili občani in ponudili prostovoljstvo, da bi Ormož zdržal in dobro prenesel situacijo pandemije. To je vključevalo ukrepe, kot je dostava zalog najbolj ranljivim skupinam (npr. osebam v domovih za ostarele, družinam z invalidi, starejšim občanom) in pomoč občanom pri povezovanju z družino v skupnosti. Pomemben element, ki je bil bistven na začetku pandemije, so bile obrazne maske, ki jih je primanjkovalo. Da bi bile na voljo vsaj maske iz blaga, so prostovoljci iz Centra za starejše občane Ormož, Zdravstvenega doma Ormož in drugih organizacij izdelali pralne/tekstilne zaščitne maske za socialno ogrožene in starejše. Za šivanje teh mask je Občina Ormož nabavila tekstil za izdelavo. Skupaj so prostovoljci sešili 2025 zaščitnih mask, za katere so porabili 107 m blaga in 172 kosov elastike. Predstavniki lokalnih skupnosti so najbolj ogroženim (socialno ogroženim in starejšim v svojih krajih) razdelili maske.

Poleg tega je bilo treba prostovoljne akcije v skupnosti (letne akcije, ki so potekale pred pandemijo) prilagoditi »novi normali«. Za mnoge je pandemija predstavljala veliko breme, ki bi ga bilo težko prenesti in samo ukinjati akcije/dogodke ter samo upati na izboljšanje. V Ormožu se je pokazalo, da je treba ukrepati, da se dosednji dogodki vsaj nadaljujejo v novi obliki. Nekatere spremembe so vključevale v akcije vključevanje zdravstvenih in varnostnih smernic, izogibanje tesnim stikom s soprostovoljci, spodbujanje akcij v zunanjem okolju ipd. Tovrstne spremembe so bile uveljavljene pri prostovoljskem dogodku Očistimo Destinacijo Jeruzalem Slovenija 2021. Gre za vsakoletno prireditev, ki združuje občane Ormoža pri čiščenju smeti/odpadkov s cestišč in okoliških gozdov. Če vzamejo stvari v svoje roke in naredijo potrebne spremembe, bi lahko dogodek potekal v skladu z ukrepi s pandemijo; s čimer prispevamo k izboljšanju varstva okolja v občini.

Slike 16-17 (od leve proti desni): Primeri mask, ki so jih izdelali prostovoljci v Ormožu, promocijski plakat za prostovoljsko akcijo »Očistimo destinacijo Jeruzalem Slovenija« in fotografija iz dogodka 2021.

To je le nekaj primerov kako je občina Ormož premagala pandemijo. Po koncu pandemije leta 2023 so vodilni predstavniki občine dali prednost učenju iz izkušenj v tem težkem obdobju in razvoju ukrepov, ki so se v času pandemije izkazali za potrebne. Eno od vprašanj, ki jih je občina Ormož med pandemijo zelo težko premagovala, je bilo zagotavljanje fizičnega dostopa starejšim osebam do skupnosti (zlasti osnovnih storitev in potrebščin). Program **PROSTOFER** je bil vzpostavljen v letu 2023 in je pomemben mejnik za občino ter služi kot neposreden odziv na to vprašanje.

Občina Ormož in prav tako druge občine si s programo PROSTOFER prizadevajo izboljšati mobilnost starejših v lokalni skupnosti in s tem povečati njihovo socialno vključenost. Občina Ormož je z najemom električnega vozila in nudenjem prostovoljnih prevozov ljudi v stiski do ciljev, zagotovila možnost brezplačnega prevoza za starejše občane. Da pojasnimo, to so osebe, ki potrebujejo pomoč, tiste, ki ne morejo same opravljati ključnih življenjskih dejavnosti, ki so invalidi in drugi, ki ne morejo voziti sami. Pogosto so med njimi občani, ki nimajo sorodnikov, imajo nizke mesečne dohodke in slabe povezave z javnim prevozom. Tako prostovoljci, ki opravijo brezplačen prevoz, uporabnikom omogočajo obisk zdravnika, lekarne ali trgovine. V občini Ormož je v storitev vključenih 16 prostovoljnih voznikov, ki so pripravljeni pomagati. V letu 2023 je bilo opravljenih 122 prevozov. Z izvajanjem tega projekta je Ormož uspel zgraditi svojo odpornost in zagotoviti, da lahko vsi občani živijo dostojno. Ormož se je zelo potrudil, da bi prepoznal prispevke prostovoljcev in spodbudil druge, da sledijo njihovim dejanjem. Leta 2024 je Ormož pridobil naziv “**Prostovoljcem prijazna občina**”, ki ga je podelila Slovenska mreža prostovoljnih organizacij.

Slike 18-19 (od leve proti desni): Prostovoljni vozniki v Ormožu vključeni v PROSTOFER in župan Danijel Vrbnjak z uporabniki storitev

IV. NAJBOLJŠE PRAKSE V ITALIJI – OBČINA CAVRIAGO IN OBČINA USSEAUX

Zemljevid 4. Cavriago in Usseaux, Italija

Projekt BEYOND vključuje dve podeželski skupnosti v Italiji: občino Cavriago v regiji Emilia-Romagna in občino Usseaux v regiji Piemonte.

Čeprav sta obe skupnosti na podeželju in se soočata z nekaterimi podobnimi izzivi (npr. zagotavljanje dostopa državljanov do javnih storitev), se zelo razlikujeta glede prebivalstva in geografije. To pa pomeni, da so se njihovi odzivi na pandemijo COVID-19 razlikovali, da bi se spopadli z izzivi državljanov.

Cavriago ima 10.000 prebivalcev in se nahaja v nizko ležečem porečju reke Enza. Nahaja se v bližini večjih središč kot so Parma, Reggio Emilia in Modena. V preteklih letih je Cavriago okrepil skupnost z obnovo in gradnjo šol, podpiral organizacije civilne družbe pri zagotavljanju socialne in psihološke podpore državljanom in tesno sodeloval z regionalnimi oblastmi, da bi zagotovil, da so na lokalni ravni na voljo klinike, storitve dnevnega varstva, zavodi za zaposlovanje in druge javne storitve.

Pandemija je še posebej negativno vplivala na učence in dijake v osnovnošolskem in srednješolskem izobraževanju. Učenci (otroci in mladi, mlajši od 18 let) so bili prisiljeni ostati doma in edini način, da so lahko sodelovali v šolanju, je bil prek spletnih tečajev. Ta pristop se je uporabljal po vsej Evropi, saj se je zdelo, da je edini izvedljiv način za izobraževanje zaradi zdravstvenih in varnostnih tveganj, ki jih predstavlja pandemija. Ko so se omejitve odpravile, so starši, učitelji in drugi voditelji skupnosti želeli razumeti, kaj se je med pandemijo spremenilo v življenju mladih. Mladostniki in mladi odrasli so želeli poudariti nujnost reševanja vprašanja stiske med mladimi, ki se je pojavilo med pandemijo, s posebnim poudarkom na vprašanju socialnega umika, opuščanja šolanja in opuščanja športa. Zato je Cavriago v sodelovanju z lokalnimi šolami in organizacijami civilne družbe začel projekt **“DAD Generation – Didaktika na daljavo”**. Projekt je temeljil na participativnem procesu, ki bi pripeljal do oblikovanja pakta za izobraževanje skupnosti: sporazuma med občino, šolami, drugimi javnimi in zasebnimi subjekti ter posameznimi mladimi in odraslimi državljani (tistimi, ki prispevajo k lokalnemu izobraževalnemu sistemu) za preprečevanje in odpravljanje socialnih, duševnih in ekonomskih vprašanj (ki vplivajo na dekleta, fante in mladostnike) s posebnim poudarkom na posledicah pandemije. Aktivnosti so vključevale 6 fokusnih skupin, 10 intervjujev z mladimi, 5 delavnic na teme duševnega zdravja (udeležilo se jih je 60 udeležencev), 1 hekaton (25 udeležencev) in gledališko predstavo (71 udeležencev), ki so bile zasnovane tako, da so mladi vključili in izrazili svoja stališča, povezana z vplivom pandemije. Kot rezultat projekta je Cavriago lahko razvil 5 novih projektov, ki obravnavajo potrebe mladih v skupnosti. DAD je prispeval tudi k ponovnemu aktiviranju mladih v skupnosti, saj jih je spodbudil k raziskovanju priložnosti za prostovoljstvo in pomoč drugim državljanom. Nazadnje je razkril glavne razmere, s katerimi se soočajo mladi v obdobju po pandemiji, kar je Cavriagu omogočilo, da uporablja ustrezne ukrepe.

Slike 20-23 (povezane s projektom **“DAD Generation”**): od leve proti desni – sklop za lansiranje, delavnica na prostem in hekaton.

Poleg vprašanj, ki vplivajo na mlade, je moral Cavriago spremeniti tudi druge pobude, da bi zadovoljil potrebe državljanov. Pred pandemijo je Cavriago vodil “**Educare: vprašanje skupnosti**”, ki je služil kot odprt forum za državljane (vzgojitelje, lokalne oblasti, predstavnike civilne družbe, prostovoljce itd.), da predlagajo nove ideje, delijo svoje poglede in razpravljajo o rešitvah, povezanih z vprašanji skupnosti. S prilagoditvijo formata Educare v spletno obliko med pandemijo je Cavriago lahko še naprej pridobival prispevke državljanov in prilagajal letne dogodke glede na ustrezne ukrepe s pandemijo COVID-19. Nekateri rezultati vključujejo prilagoditev letnega festivala skupnosti razmeram pandemije, laboratorije za otroke, gledališče, izboljššan dostop do socialnih storitev za mlade in oblikovanje podporne skupine za ženske (s poudarkom na premagovanju zlorab in izonlikovanju samozavesti), ki jo vodijo lokalni psihologi. Cavriago priznava, da je s pristopom k razvoju, osredotočenim na državljane, mogoče rešiti vprašanja na način, ki odražajo potrebe različnih skupin in imajo dolgoročne koristi.

Fotografije 24-25, povezane z Educare (od leve proti desni): Lokalna skupščina, ki združuje državljane v okviru Educare (pred pandemijo); in tipičen plakat, ki se uporablja za vključevanje državljanov, da pridejo na sestanke in delijo svoja mnenja.

Občina Usseaux je majhna skupnost s 174 prebivalci, ki se nahaja v italijanskih Alpah na nadmorski višini 1.416 m . Kljub temu, da je mesto del metropolitanske regije Torino, je mesto odmaknjeno od potrebnih javnih storitev. Mesto Torino je od mesta oddaljeno 79 km, v dobrih vremenskih razmerah pa vožnja do mesta traja vsaj uro in pol. Infrastruktura in geografija sta igrali pomembno vlogo pri oblikovanju lokalne identitete Usseauxa, saj je manj povezan z večjimi središči v Italiji. Do mesta vodi le nekaj poti, ki so ozke in imajo včasih le en pas. Pozimi in spomladi lahko mesto zaradi težkih vremenskih razmer nenadoma postane nedostopno. Zaradi teh okoliščin so državljani Usseauxa oblikovali tesno povezano skupnost. Samozadostnost in ohranjanje povezanosti prebivalcev sta postala ključna načela razvoja v Usseauxu. Državljanji si delijo vire, si pomagajo in prostovoljno sodelujejo, s ciljem da bi Usseaux postal bolj odporen in sposoben premagovati krize.

Ena ključnih lastnosti aktivnega upravljanja občine Usseauxa, ki je mestu pomagala, da ostane odporno, je “**Mansia**”. Mansia je oseba, ki se poleg župana in občinskih svetnikov šteje za tisto, h kateri je treba priti za reševanje vsakodnevnih problemov, s katerimi se soočajo državljani (npr. če je požarni hidrant pokvarjen ali če je vandalizirana ulična luč, bi državljani najprej prišli v Mansio). So prva oseba, na katero se državljani obrnejo za pomoč pri vsakodnevnih izzivih. Organizirajo vire in prostovoljce za reševanje konkretnih problemov in delujejo kot povezava med županom in svetniki s prebivalcem.

Ta vloga skupnosti obstaja že tisočletja (od galsko-rimskega obdobja). Sčasoma se je vloga razvila, da bi zadovoljila potrebe skupnosti v 21. stoletju. Na začetku pandemije COVID-19 so bili državljani v Usseauxu odrezani od drugih skupnosti zaradi zaprtja, zahtev za socialno distanciranje in omejitev potovanj. To je močno obremenilo skupnost, saj je državljanom preprečilo dostop do javnih storitev ali celo nakup živil. Mansia je igrala veliko vlogo pri zagotavljanju, da je Usseaux ostal odporen v teh težkih časih. Zahvaljujoč Mansii so bile zaščitne maske FFP2 za državljane, živila in zdravila dostavljena državljanom najbolj ranljivih skupin (npr. 62 državljanom starejšim od 65 let), organizirane so bile prostovoljne ekipe za preverjanje državljanov v stiski, Mansia pa je služila kot reley za komunikacijo med državljani in lokalno upravo. Ker so se omejitve po prvem letu pandemije sprostile, je ta model upravljanja državljanov igral tudi vlogo pri zagotavljanju, da bi se stalni dogodki v mestu, kot so mini olimpijske igre, mestne zabave, ponovno odprtje kantonskega mlina itd., lahko odvijali nemoteno.

Usseauxov odziv na pandemijo je pokazal, da prostovoljstvo, izmenjava in sodelovanje v skupnosti zagotavljajo, da državljani premagajo velike krize. V času, kot je pandemija, Usseaux meni, da so potrebne tesne povezave z državljani, da se zagotovi zdravje in varnost vseh prebivalcev. S takšnimi ukrepi v kriznih razmerah se krepijo vezi med državljani in skupnost bo močnejša kot prej ter krepi se pripravljenost in sposobnost soočiti se z novimi izzivi v prihodnosti.

Fotografije 26-27: Usseaux pozimi. Ko je marca 2020 prizadela pandemija, je bil Usseaux zaradi vremenskih razmer težko dostopen. Z vlogo "Mansia" v skupnosti (nekdo, ki bi lahko pomagal) je Usseaux lahko premagal najhujše vplive pandemije.

V. NAJBOLJŠE PRAKSE V NEMČIJI – OBČINA HEININGEN

Zemljevid 5. Heiningen, Nemčija

Občina Heiningen je raznolika in živahna skupnost, ki se nahaja v Baden-Württembergu v okrožju Göppingen. Heiningen ima približno 5.200 prebivalcev in se nahaja v bližini bujnih gozdov in slikovitih rek. V skupnosti je +25 % prebivalcev starejših od 65 let in precejšnje število drugih ranljivih skupin (migranti, invalidi itd.), ki potrebujejo pomoč in podporo. Zaradi teh razmer je bila prednostna naloga občine, da ustvari okolje, v katerem se vsi počutijo dobrodošle in spoštovane.

Tako kot v drugih podeželskih skupnostih v Evropi so bili vplivi COVID-19 v Heiningenu težki. Prebivalci so bili izolirani, šole in vrtci so bili zaprti, številni invalidi in starejši pa niso mogli poskrbeti zase. Državljeni so bili odrezani in izolirani, kar je najbolj ranjive izpostavilo precejšnjemu tveganju, ker niso mogli potovati in dostopati do do blaga in storitev (vključno z zdravstvenim varstvom).

Ko je postalo očitno da pandemija ne bo nenadoma pojenjala, se je vodstvo občine z organizacijami civilne družbe, domovi za starejše, šolami in drugimi deležniki uskladila glede novih storitev, ki bi državljane ponovno povezale in zagotovile njihovo dobro počutje. Ugotovljeno je bilo, da je glavna težava v tem, da državljani niso povezani. Očitno je bilo, da je potrebna neka vrsta podpore ali pomoči, ki bi pripomogla k temu. Zato je občina skupaj s prostovoljci in državljani v skupnosti razvila spletno platformo "Heiningen Hilft/Heiningen Helps". Dobrodelni državljani in prostovoljci so to spletno platformo razvili z lastnimi viri. Po registraciji na platformi so lahko državljani zaprosili za pomoč (npr. prevoz do zdravniške ordinacije, dostavo zdravil, tehnično pomoč in popravila doma itd.) od drugih na platformi, tistih ki so bili pripravljeni pomagati in proskočiti na pomoč. S posredovanjem obvestila o projektu prek različnih platform družbenih medijev (Facebook, WhatsApp, Instagram itd.) je na tisoče državljanov v regiji lahko dostopalo do potrebne pomoči ali nudenja le-te.

Kot rezultat projekta so se ranjive skupine, ki ne bi imele možnosti dostopa do javnih institucij ter splošnih potrebščin in storitev, lahko povezale s sodržavljani in dobile pomoč. Ostali so vključeni v skupnost in njihova življenja so bila dostojna v času pandemije.

Funded by
the European Union

101091100— BEYOND (Rural Communities Pushing BEYOND COVID-19)

Fotografije 28-30 iz projekta “Heiningen Hilft”. Prve slike na levi prikazujejo spletni portal in njegov prikaz. Slika na desni je primer plakata, ki se uporablja za ozaveščanje državljanov o projektu in njegovih koristih v skupnosti.

Ta pristop kaže, da lahko podeželske skupnosti z nagovarjanjem državljanov, vključno z njihovim prispevkom k ukrepom ter spodbujanjem prostovoljstva in aktivnega državljanstva, ostanejo odporne tudi v najbolj stresnih razmerah in krizah. V časih, kot je COVID-19, se morajo državljani združiti in s spodbujanjem teh sprememb s poslušanjem in sodelovanjem z državljani se lahko prostovoljstvo izplača in mesta lahko premagajo vse izzive.

VI. NAJBOLJŠE PRAKSE NA MADŽARSKEM – OBČINA SÁSD V SODELOVANJU Z NEPROFITNO ORGANIZACIJO “SÁSD ÉS TÉRSÉGE TERÜLET”

Zemljevid 6: Sásd, Madžarska

Občina Sásd je oddaljena približno 32 km od mest Pečuh in Kaposvár. Ima 2.900 prebivalcev in je na Madžarskem (zlasti v regiji Baranja) znana kot pomembno središče za kmetijstvo, trgovino in promet. Kot v mnogih majhnih mestih v Evropi se Sásd ponaša kot tesno povezana skupnost, v kateri se državljani zanašajo drug na drugega, da bi napredovali in premagali tudi najtežje okoliščine.

Sopotniki
zavod za medgeneracijsko solidarnost

Cavriago
COMUNE DI CAVRIGAO

Gemeinde Heiningen

Comune di Usseaux
Città metropolitana di Torino

Pandemija COVID-19 je za mesto predstavljala ogromne izzive, zlasti za najbolj ranljive prebivalce Sásda. Zaradi omejitev gibanja, socialnega distanciranja, obveznega nošenja zaščitnih mask (tudi na prostem) je vsem institucijam v regiji postalo težko opravljati redno delo. Zaprtje šol je bilo še posebej neprijetno za državljane, ki prihajajo iz prikrajšanih okolij (tj. tiste, ki skrbijo za invalide, tiste, ki živijo v revščini itd.). Izobraževanje je bistvenega pomena za zagotavljanje, da državljani pridobijo sposobnosti, kompetence in samozavest, da se vključijo v skupnost, so neodvisni in živijo dostojno. Spletni pristopi, ki so se uporabljali na začetku pandemije, so se izkazali za neučinkovite, saj učenci, starši in učitelji niso vedeli, kako pravilno uporabiti takšna orodja v izobraževanju. Druga ovira je bila povezana s stroški spletnega izobraževanja. Številna gospodinjstva si niso mogla privoščiti hitrega interneta. Zato učenci iz takih gospodinjstev niso mogli dostopati do spletnih ur.

Za reševanje te situacije je **Center za družino in otroke v Sásdu** organiziral **individualno osebno mentorstvo**, da bi učenci lahko pridobili dodatno izobraževalno podporo. Vsaka seja je bila organizirana v 40 do 50-minutnih obdobjih, kjer so mentorji in učenci uporabljali maske, rokavice, razkužila itd. in spoštovali zdravstvene smernice na Madžarskem. Te tutorske seje so zagotovile individualni razvoj, oskrbo in povezave s skupnostjo. Zadnji vidik, ki ga je treba opozoriti v tej pobudi, je, da so mentorji delali prostovoljno po delovnem času in uradnih nalogah kot učitelji. Vsi ki so sodelovali pri poučevanju, so ugotovili, da je dodaten osebni stik v okolju ena na ena povzročil boljše razumevanje učnega načrta, posledično manj učencev, ki zaostajajo pri študiju in intelektualni razvoj učencev. Zaradi pozitivnih učinkov Center še naprej podpira takšen pristop tudi zdaj v obdobju po pandemiji.

Poleg ukrepov, ki so jih sprejele javne institucije, so **prebivalci Sásda (prek lokalnega mestnega združenja za državljane)** sodelovali in začeli z lastnimi ukrepi, da bi zagotovili, da bo mesto ostalo stabilno v tem težkem obdobju. To so bili na videz majhni ukrepi, vendar so imeli pomemben pomen za državljane in so pomagali zmanjšati bremena s katerimi so se državljani soočali med pandemijo. Državljanje so redno prostovoljno čistili igrišča (popravilo in barvanje opreme, odstranjevanje smeti itd.), postavljali urbane dekoracije povezane s prazniki in letnimi časi, sadili cvetje v mestu, organizirali adventni sejem itd. Vsak majhen korak, ki so ga naredili državljani, je pomagal. Ti ukrepi so prispevali k izgradnji in ohranjanju identitete skupnosti. S tem, ko so državljani delali na ta način, je skupnost premagala tudi najhujše trenutke pandemije. Aktivno državljanstvo, timsko delo in prilagodljivost spreminjajočim se okoliščinam med pandemijo so zagotovili najboljše rezultate in rezultate za državljane.

Fotografije 31-33: Lokalno mestno združenje državljanov. Logotip in primer dela, ki so ga opravili prostovoljci med adventnim festivalom. Zadnja slika na desni prikazuje prostovoljca, ki popravlja komunalni koš za smeti.

VII. NAŠE ZADNJE SPOROČILO

Ko se vpliv pandemije COVID-19 zmanjšuje in se življenje v podeželskih skupnostih postopoma vrača v normalno stanje, je začel bledeti tudi spomin na to, kar so doživeli državljani. Na nek način je to pozitiven vidik, saj pomeni, da se državljani vračajo k svojim rutinam in lahko delujejo kot vedno; Vendar pa bi to na nek način lahko veljalo za negativno, saj pomeni, da lahko pozabimo, kaj smo se naučili v tem težkem obdobju. Vsi partnerji projekta BEYOND se zavedajo, da bo v bližnji prihodnosti prišlo do kriz (npr. naravnih nesreč, novih pandemij itd.), ki bodo vplivale na samo življenje naših skupnosti. Izkušnje iz pandemije (pozitivne in negativne) si je treba zapomniti, da ne bomo ponavljali napak.

V vsaki državi, ki je vključena v ta projekt, se je partnerstvo zanašalo na dobro voljo državljanov v skupnosti za premagovanje krize, za zaključek tega dokumenta pa bi radi izpostavili naslednje izkušnje, pridobljene pri spopadanju s posledicami COVID-19:

1) Podeželske skupnosti morajo biti pripravljene na samostojno ukrepanje: Vsaka skupnost se je naučila, da se za premagovanje krize ne more zanašati le na nacionalne institucije (ali celo EU) za reševanje svojih problemov. Biti morajo inovativni, pragmatični in odločni, da delajo to, kar je prav v skladu za lokalne razmere. Vsako od mest v tem vodniku je razvilo svoje pristope k obvladovanju COVID-19, zaradi česar so državljani lahko premagali najhujše trenutke pandemije.

2) Prispevki državljanov v krizah doprinesejo k odpornosti skupnosti: Prostovoljci iz skupnosti so bili bistveni elementi v vseh državah pri zagotavljanju, da so mesta lahko presegla COVID-19. Skupnosti morajo sprejeti dobro voljo državljanov, ki želijo zagotoviti, da bodo njihovi sosede, zlasti tisti v ranljivem položaju, lahko živeli dostojno in premagali krize. Prostovoljstvo ustvarja občutek identitete in namena v skupnosti, kar se je med pandemijo izkazalo za zelo realno.

3) Socialna vključenost = živahne skupnosti: Pandemija nam je vsem pokazala, da so socialni učinki krize na različne načine vplivali na ljudi. Starejše prebivalstvo in invalidi so bili še posebej prizadeti zaradi izolacije v skladu z zdravstvenimi in varnostnimi ukrepi. Vse več študij po vsem svetu kaže, da je pomanjkanje dostopa do osebnega poučevanja med pandemijo mnoge mlade (fante in dekleta) izpostavilo tveganju za razvoj duševnih bolezni. Pomanjkanje dostopa do zdravstvenega varstva med pandemijo vpliva na mlade mamice, nosečnice, osebe, ki potrebujejo zdravstvene posege in tiste, ki potrebujejo redno zdravljenje. Seznama z naštetim še zdaleč ni konec. Na koncu imamo kazalnike, da morajo krizni odzivi upoštevati potrebe vseh članov skupnosti in da se morajo oblikovati ukrepi, ki obravnavajo potrebe določenih skupin. S takšnim pristopom pri reševanju prihodnjih kriz bodo podeželske skupnosti odpornejše, se bolj sposobne prilagajati izrednim razmeram in bodo bolje pripravljene na napredek.

V upanju, da je ta dokument vam bralcem zagotovil dragocene informacije in primere najboljših praks, ki jih lahko uporabite za izgradnjo odpornosti skupnosti, spodbujanje prostovoljstva in aktivno sodelovanje v skupnosti.

